

**Dumitru APETRI,
VERITABIL FILOLOG**

Momentul său aniversar, cercetătorul științific și scriitorul Dumitru Apetri îl întâmpină cu roade frumoase: cinci cărți științifice, cea de-a șasea intitulată *Tentația mărturisirii* e în curs de apariție, și un volum de beletristică și eseistică. La acestea se adaugă patru cărți antologate și două în care figurează în calitate de coautor, iar într-un caz și de redactor stilizator. E necesar să pomenim aici și numărul impresionant de articole, cronicile literare, eseuri, profiluri literare și schițe-portret care au văzut lumina tiparului în diverse culegeri de materiale, reviste, almanahuri și ziare.

Pe timpul studiilor la Universitatea de Stat din Cernăuți, actualul omagiat a manifestat interes pentru teoria și practica traducerii artistice, teza sa de licență fiind intitulată *Traduceri rusești și ucrainene din lirica eminesciană*. În doctorantură și după încheierea studiilor doctorale și-a canalizat cercetările cu preponderență în două direcții: prima, receptarea literaturii ucrainene în Republica Moldova; a doua – activitatea scriitorilor români din Bucovina și Ținutul Herța.

Rezultatele investigațiilor întreprinse în aceste domenii s-au materializat în culegerea de materiale *Bucovina. Cultură, personalități, destine*, care a apărut în 2000 la prestigioasa editură din Timișoara „Augusta” și care a fost distinsă de Uniunea Scriitorilor din Moldova cu Premiul pentru debut editorial, și în studiul monografic *Dialog intercultural. Aspecte ale receptării literare* (Chișinău, 2006), ambele lucrări bucurându-se de aprecieri favorabile în presa periodică și în publicații de specialitate.

Audiența caldă a volumelor nominalizate i-a servit autorului ca stimulent pentru continuarea cercetărilor și îndemn pentru elaborarea de noi lucrări. În răstimpul 2007-2010

îi apar încă trei cărți de profil investigativ: *Eseuri și profiluri literare*, *Arta replăsmuirii artistice*, *Atitudini și opinii* și volumul de beletristică și eseistică *Dimineți cu brumă* – toate având parte de ecouri pozitive semnate de filologi de seamă din republică și din afară.

În cele ce urmează ne vom pronunța foarte succint asupra aparițiilor editoriale nominalizate.

Studiul *Bucovina. Cultură, personalități, destine* ia în discuție procese culturologice bucovinene, teme importante eminesciene, precum și activitatea unor savanți, scriitori și organe de presă (almanahuri, reviste, ziare) din arealul Țării fagilor.

Lucrarea monografică *Dialog intercultural...* este consacrată problemei receptării literaturii ucrainene și, în particular, a realităților ucrainene în Republica Moldova. Bazându-se pe experiența științei literare comparative și pe preceptele traductologiei, autorul a propus un model propriu de investigare a temei, demonstrând interconexiunea dintre procesul literar și fenomenul receptării, dezvăluind rolul traducțiilor ca factori activi în căutările tematice și artistice ale literaturii receptoare și tratând interpretările critice ca modalități de receptare literară valorică.

Lucrarea *Eseuri și profiluri literare* cuprinde în vizer diverse personalități culturale și literare începând cu figura pluridimensională a lui P. Movilă, continuând cu scriitori și savanți de vază de după marele iluminist și se încheie cu un compartiment de profiluri literare despre colegi de breaslă valoroși.

Cartea *Arta replăsmuirii artistice* familiarizează cititorul cu un diapazon de aspecte teoretice privind traducerea artistică și receptarea literară, ilustrează procesul de receptare prin tălmăcirii și interpretări critice a creației câtorva scriitori români în spațiul culturii est-slave, precum și fenomenul analog în esență, adică, prezența unor scriitori ruși și ucraineni în arealul spiritualității românești. Pe bună dreptate, profesorul universitar Al. Brulacu l-a determinat pe sărbătorit ca **hermeneut al receptării literare** (a se vedea: Al. Burlacu. *Textistențe*, vol. III. Chișinău, 2012, p. 140-145).

E cazul să pomenim aici și alte personalități care au apreciat activitatea științifică și literară a dlui D. Apetri: academicienii C. Popovici și M. Cimpoi, doctorii habilitați în filologie S. Pavlicencu, V. Pavel, S. Pânzaru, Aliona Grati, literatul și scriitorul A. Dinu-Rachieru, doctor docentul bucureștean I. Gherman, doctorii în filologie Vl. Caraman, I. Bejenaru, F. Cenușă, scriitorii și publiciștii I. Crețu, N. Josu, Irina Nechit, V. Pastuh-Cubolteanu, Marcela Gafton, E. Gheorghiuță, M. Morăraș, profesorii copământeni D. Aioanei și Gh. Pavel. S-a bucurat sărbătoritul și de unele distincții: Diploma de Merit a AȘM (2010), decorația guvernamentală Gloria Muncii (2012).

Volumul *Atitudini și opinii* se impune printr-un larg diapazon tematic-problematic: aspecte ale receptării creației eminesciene în spațiul cultural est-slav; laitmotive ale poeziei și publicisticii lui Eminescu; forme de receptare interliterară în raporturile culturale; reevaluarea raporturilor interculturale moldo-ruso-ucrainene ca imperativ; regionalismele ca elemente eterogene în actul traducerilor românești din literatura ucraineană; activitatea artistică, științifică și publicistică a mai multor personalități românești etc.

Acum cinci ani, Dumitru Apetri i-a făcut cititorului o plăcută surpriză: a publicat volumul de beletristică și eseistică *Dimineți cu brumă*. Micronuwelele din această apariție editorială surprind ipostase ale firi omenești și mișcări ale sufletului mai puțin observate de ochiul nepătrunzător, dar și manifestări umane neașteptate, specifice, ieșite cumva din comun, iar eseurile și schițele-portret conturează câteva personalități din diverse domenii: cultură, artă, știință, medicină și altele.

Actualul omagiat și-a orientat eforturile și în direcția antologării, îngrijirii și comentării operelor ce aparțin unor scriitori merituoși și anumitor fenomene literare demne de a fi luate în seamă. Ne referim la ediția bilingvă *Lire înfrățite* (poezie ucraineană consacrată Moldovei și creație poetică moldovenească dedicată Ucrainei), avem în vedere, de asemenea, *Scrieri alese* de Vasile Bogrea (coautori: M. Borcilă, I. Mării, V. Pavel și V. Ungureanu); *Omagiu lui Taras Șevcenko; Igor Crețu, maestru al cuvântului* și volumul *Martiriul transnistrean sub jugul totalitar rusesc* (în acesta omagiatul figurează în calitate de coautor și redactor stilizator).

Se cuvine să menționăm încă trei fațete ale activității sărbătoritului: 1) colaborarea strânsă cu presa periodică din republică și ieșirea tot mai frecventă spre cea din Țară. Astfel, a reușit să publice peste 300 de materiale diverse ca gen în care examinează probleme de istorie și teorie literară, în special, de literatură comparată și traductologie. Din 2007 și până în anul trecut, săptămânalul „Literatura și arta” îl nominalizează la finele anului ca laureat; 2) participarea activă la congrese, conferințe, simpozioane, colocvii, întruniri cultural-literare naționale și internaționale; 3) promovarea literelor românești prin mijlocirea prelegerilor ținute la UPS „Ion Creangă” și, în ultimii doi ani, la Universitatea de Stat din Comrat.

Lectura unor lucrări semnate de cercetătorul științific coordonator D. Apetri poate să creeze impresia de fixare pe laturile pozitive ale fenomenelor. Și totuși, când situația o cere, dânsul ia atitudinea critică cuvenită. A se vedea în acest sens felul cum i-a apreciat în prima sa carte pe scriitorii Al. Burla și Ion Chilaru; argumentele și concluziile din articolele *Filologi cu destin dramatic*, *Traducerea literaturii artistice în totalitarism*, *Golgota stalinistă în Bucovina – tragedie de neînchipuit*, recenzia *În albia tratării empirice*, nuvelele *Pozor*, *Când Dumnezeu așipise pe-o clipă* și altele.

Cele relatate ne permit să facem următoarea concluzie: Dumitru Apetri este, fără îndoială, un veritabil filolog, căruia îi dorim în continuare noi cărți care să bucure cititorii și participări cât mai frecvente la diverse întruniri culturale și literare și, desigur, prezență activă în aula universitară.

Nina CORCINSCHI
Institutul de Filologie al AȘM
(Chișinău)